

Рекомендації щодо організації і проведення індивідуальної підготовки офіцерів бригади тактичної авіації

Сергій Пехота^{1 А}; Володимир Курбан^{2 А}

^А Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, пр-кт Повітрофлотський 28, м. Київ, 03049, Україна

Received: April 11, 2021 | Revised: April 28, 2021 | Accepted: April 30, 2021

DOI: 10.33445/sds.2021.11.2.20

Анотація

Виконання завдань тактичної авіації в антитерористичній операції та операції об'єднаних сил на сході держави вказало на низку недоліків в системі бойової підготовки Збройних Сил України. Одним з головних недоліків існуючої системи бойової підготовки є недосконалість індивідуальної підготовки офіцерів та готовність її забезпечити набуття необхідного рівня індивідуальних спроможностей офіцерського складу виконувати завдання за призначенням.

Спираючись на головні принципи індивідуальної підготовки офіцерів та використовуючи аналіз результатів, що отримані за допомогою використання удосконаленого науково-методичного апарату з оцінювання ефективності бойової підготовки, обґрунтовані рекомендації щодо організації і проведення індивідуальної підготовки офіцерів бригади тактичної авіації.

Запропоновані рекомендації в подальшому дозволить удосконалити індивідуальну підготовку офіцерів бригади тактичної авіації.

Ключові слова: індивідуальна підготовка, індивідуальні спроможності, стандарт функціональних обов'язків, бригада тактичної авіації.

Постановка проблеми

Актуальність проблеми, її недостатня теоретична розробленість і практичне значення обумовили необхідність проведення дослідження, результатом якого стала розробка науково-методичного апарату з оцінювання ефективності бойової підготовки, який викладений в роботах [1-5]. Індивідуальна підготовка офіцерів бригади тактичної авіації передбачає вдосконалення

навчальних планів та програм, форм і методів індивідуальної підготовки офіцерів спрямованих на забезпечення мети індивідуальної підготовки.

У результаті експериментальної перевірки зазначеного науково-методичного апарату було розроблено методичні рекомендації з індивідуальної підготовки офіцерів тактичної авіації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

У наукових дослідженнях останніх років індивідуальну підготовку офіцерів тактичної авіації розглядали при вивченні проблем навчально-виховного процесу. Однак, аналіз науково-літературних джерел свідчить, що

проблема розробки та обґрунтування методичних рекомендацій щодо вдосконалення індивідуальної підготовки вище зазначеної категорії не була предметом окремого дослідження.

Постановка завдання

Мета статті полягає у розкритті основних положень науково-обґрунтованих

¹ Corresponding author: доцент кафедри, e-mail: spehota@ukr.net

² к.в.н., заступник начальника центру, e-mail: kva.10041978@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4794-0169

рекомендацій щодо організації і проведення індивідуальної підготовки офіцерів бригади тактичної авіації, що отримані за допомогою

використання удосконаленого науково-методичного апарату.

Виклад основного матеріалу

Докорінні зміни характеру сучасних воєнних конфліктів, діапазону та змісту завдань, до виконання яких залучаються Збройні Сили (ЗС) України, вимагають проведення комплексу заходів, спрямованих на вдосконалення їх системи підготовки. Складовими системи підготовки ЗС України є оперативна та бойова підготовка [6]. Бойова підготовка (БП) проводиться у військових частинах. Нові підходи та вимоги до БП на сучасному етапі розвитку ЗС України зумовлюють її проведення з більшою ефективністю. З цією метою був здійснений відхід від традиційної системи підготовки до удосконаленої, основною відмінністю якої є набуття військовими частинами (підрозділами, штабами, військово-службовцями) спроможностей для виконання визначених завдань.

Однією із складових БП являється індивідуальна підготовка (ІП) офіцерів, у ході якої вони набувають індивідуальних спроможностей (ІС) для їх ефективного використання під час самостійного виконання завдань та у складі військової частини (штабу, підрозділу). Індивідуальні спроможності – це рівень теоретичних знань, практичних умінь і навичок, психологічних та фізичних якостей, якими повинен володіти офіцер для якісного виконання завдань відповідно до займаної посади [7].

Планування застосування та управління підрозділами бригади тактичної авіації (*брта*) під час виконання завдань здійснюють офіцери. Від рівня їх ІС у значній мірі залежить ефективність виконання бойових (навчально-бойових) завдань *брта*. Саме на підвищення рівня ІС спрямована ІП. Відсутність концептуального визначення єдиних підходів до організації та порядку проведення ІП офіцерського складу призводить до того, що порядок та строки

проведення ІП здійснюється кожним командиром у міру свого розуміння.

Тому виникає потреба в обґрунтуванні рекомендацій з організації і порядку проведення ІП офіцерів. Це, в свою чергу, вимагає наявності відповідного науково-методичного апарату з оцінювання ефективності БП, який викладений в роботах [1-5].

Заходи ІП офіцерів *брта* проводяться у відповідності до Плану підготовки бригади та Програми ІП офіцерського складу. Всі офіцери займаються за однією Програмою ІП, у якій визначена лише тематика предметів ІП, без врахування їх рівня підготовки, військової освіти, досвіду та спрямованості службової діяльності. Систематично проводяться навчальні заняття лише з льотної, вогневої, фізичної та воєнно-ідеологічної підготовки у складі навчальних груп, які створені за посадами і спеціальностями. Решта предметів ІП вивчаються офіцерами під час самостійної роботи, контроль за їх вивченням не проводиться, що засвідчило оцінювання результатів ІП офіцерів за 2020 навчальний рік.

Оцінювання результатів ІП здійснюється шляхом проведення контрольних занять з основних предметів навчання, критерії їх оцінки визначаються керівними документами з питань підготовки (курсами, настановами, збірниками нормативів).

Аналізуючи результати ІП офіцерів *брта*, у цілому середній бал складає 3,5, що не дозволяє їм у повному обсязі реалізувати свої можливості під час виконання завдань у складі штабу, підрозділу, оцінка носить суб'єктивний характер та не відображає реальних спроможностей офіцерів виконувати функціональні обов'язки за займаною посадою.

На основі науково-методичного апарату з

оцінювання рівня ІС офіцерів, який викладено у роботах [1-5], для підвищення рівня ІС офіцерів пропонується їх ІП на початковому етапі організувати за такими напрямками:

відпрацювати стандарти функціональних обов'язків для типової посади офіцерського складу *брта*, у яких визначити, що офіцер повинен знати, вміти і які мати навички;

здійснити перевірку існуючого рівня ІС офіцерів під час перевірки за навчальний цикл підготовки, з урахуванням вимог, які визначені у стандарті функціональних обов'язків;

визначити перелік ІС офіцеру, які йому необхідно досягти протягом навчального року та індивідуальних завдань на місяць.

Стандарт функціональних обов'язків – це перелік вимог до рівня ІС офіцера, що він повинен знати, практично вміти та мати навички виконувати відповідно до займаної посади.

Вихідними даними для відпрацювання стандартів функціональних обов'язків є: функціональні обов'язки офіцерів, які визначені статутами; формуляр військової частини; інструкції щодо виконання спеціальних завдань (чергового частини, начальника варту тощо).

Перевірку існуючого рівня ІС офіцерів здійснює безпосередній командир (начальник). На перевірку виносяться питання, які офіцер повинен знати та практично виконувати відповідно до займаної посади. Загальна кількість питань та завдань повинна забезпечувати об'єктивну та всебічну оцінку його рівня.

Визначення офіцеру переліку ІС для досягнення протягом навчального року здійснюється його безпосереднім командиром (начальником) шляхом порівняння результатів перевірки з вимогами, які визначені у відповідному стандарті функціональних обов'язків. Ті спроможності, якими офіцер не володіє (не знає, не вміє, не має навичок), визначаються йому для досягнення.

Перелік індивідуальних завдань на місяць відпрацьовується безпосереднім командиром (начальником) щомісячно для

кожного офіцера.

Основою для його відпрацювання являється: перелік ІС, які офіцер повинен досягти протягом навчального року; Програма ІП офіцерів; вимоги прямого та безпосереднього начальника офіцера за результатами виконання ним практичних завдань у ході повсякденної діяльності.

Для кожного підпорядкованого офіцера командир (начальник) визначає стандарт ІП за предметами навчання, відповідно до спроможностей, які визначені офіцеру для досягнення та форму його відпрацювання. При цьому, під час визначення форми відпрацювання стандарту ІП безпосередній командир (начальник) враховує рівень ІС офіцера, його освіту, досвід виконання службових обов'язків та кількість офіцерів, які потребують відпрацювання цього стандарту.

Так, для офіцерів, які мають слабкий рівень підготовки, доцільно стандарти ІП відпрацьовувати у формі заняття (практичного, семінарського тощо). Для більш досвідчених офіцерів та офіцерів з оперативно-тактичним рівнем освіти пріоритетною формою відпрацювання стандартів є самостійна робота. Для офіцерів, які зараховані до резерву кандидатів для просування по службі, планувати набуття ІС у відповідності до займаних посад та отримання навиків у роботі на посаду яку він спланований.

Як свідчить досвід проведення ІП в *брта* не використовуються такі форми навчання офіцерів, як курсова підготовка, фахові та навчально-методичні збори, конкурси, конференції і семінари.

З метою вироблення єдиного погляду з організації та проведення ІП пропонується у нормативних документах визначити використання таких форм навчання, як: курсова підготовка, фахові та навчально-методичні збори, конференції, конкурси, тривалість і періодичність їх проведення.

Курсову підготовку проводити у вищих військових навчальних закладах з офіцерами, які зараховані до резерву кандидатів для просування по службі, з метою отримання принципово нових знань, умінь та навичок,

які їм необхідні для подальшого просування по службі.

Фахові збори проводити по відповідних посадах і спеціальностям з метою вивчення офіцерами теоретичних положень з основних предметів ІП, вдосконалення практичних умінь і навиків з планування та управління підпорядкованими підрозділами під час підготовки та ведення бойових дій, досягнення єдності поглядів щодо виконання завдань БП та заходів повсякденної діяльності.

Навчально-методичні збори з офіцерами проводити з метою вивчення, узагальнення та впровадження передового досвіду в практику навчання та виховання, вироблення єдиних поглядів на навчання і виховання особового складу, а також на раціональне використання навчальної матеріально-технічної бази в навчальному процесі.

Конференції проводити з метою обміну досвідом службової діяльності та його розповсюдження, вироблення єдиного погляду та практичних рекомендацій у найбільш складних питаннях БП, обговорення питань, що вивчаються та закріплення теоретичних знань.

Конкурси проводити з метою удосконалення фахового рівня і методичної майстерності офіцерів, підвищення рівня їх польового вишколу та фізичної витривалості, визначення найбільш підготовлених офіцерів для призначення їх на вищі посади.

До систематичних навчальних занять пропонується включити такі види занять тактичної підготовки як групові вправи та тактичні літучки, які проводити у складі навчальних груп, створених за посадами і спеціальностями.

Групові вправи проводити на загальному тактичному фоні з метою прищеплення практичних навичок та умінь офіцерів щодо виконання своїх обов'язків під час планування бойових дій, управління підрозділами у ході ведення бойових дій та всебічного забезпечення бойових дій. Крім того, у процесі практичного застосування раніше отриманих знань офіцери глибше засвоюють теоретичні положення викладені у

статутах, настановах та інших документах.

Тактичні літучки проводити з метою перевірки знань, умінь, практичних навичок офіцерів з окремих питань управління підпорядкованими підрозділами, тренування їх самостійно діяти в умовах обмеженого часу.

Основним предметом ІП офіцерів являється льотна підготовка, яка проводиться з метою вироблення у офіцерів твердих практичних навичок у виконанні функціональних обов'язків під час польотів та виконання завдань.

Підготовку офіцерів до пілотування організувати шляхом проведення теоретичних і практичних занять, навчальних та показових польотів, конференцій, конкурсів, самостійної підготовки.

Теоретичні заняття проводити з найбільш складних питань пілотування з метою вивчення і набуття офіцерами знань, умінь та навичок, необхідних для свідомого пілотування та застосування зброї літальних апаратів.

Практичні заняття проводити у складі навчальних груп, з дотриманням принципу: безпосередній командир (начальник) навчає підлеглих і несе персональну відповідальність за їх підготовку. Заняття проводити з метою вироблення у офіцерів твердих практичних навичок у виконанні функціональних обов'язків під час проведення заходів підготовки.

Навчальні польоти проводити з метою прищеплення навичок з пілотування в складних умовах. Після польотів обговорюються якість пілотування, обґрунтовуються виконання маневрів та виконання складних елементів пілотажу.

Показові польоти проводити з метою зразкового виконання пілотування найбільш підготовленими офіцерами з показом складних елементів пілотування, виконання яких потребує великої точності.

Конкурси зі пілотування проводити по категоріям навчаємим з метою удосконалення знань, умінь та практичних навичок офіцерів-льотчиків з застосуванням зброї літальних апаратів, визначення кращих

з них, узагальнення передового досвіду та подальшого його застосування.

Самостійну підготовку проводити з метою вивчення положень Курсу бойової підготовки роду авіації, літератури з теорії пілотування, вивчення бойової техніки, приладів та

порядку роботи на них, вирішення конкурсних завдань з пілотування, набутті практичних навичок у проведенні заходів підготовки до пілотування і застосування зброї літальних апаратів.

Висновки

Таким чином, у статті на основі аналізу результатів оцінювання ефективності БП, обґрунтовані рекомендації щодо організації і проведення ІП офіцерів *брта*. Зазначені рекомендації були реалізовані у *брта* в ході проведення ІП офіцерів у 2020 навчальному році. Реалізація зазначених рекомендацій у

практику ІП офіцерів дозволяє підвищити їх рівень ІС на 14%.

Перспективами подальших наукових досліджень у цьому напрямі буде обґрунтування рекомендацій з організації і проведення підготовки підрозділів *брта*.

Список використаних джерел

1. Piekhota, S., Heorhadze, O., Kharabara, V. (2021). Partial methodology for assessing the level of learning of tactical aviation brigade personnel. *Political Science and Security Studies Journal*, 2(1), 68-73. DOI: 10.5281/zenodo.4818549 (In Poland).
2. Heorhadze, O., Kharabara, V. (2019). Partial method of assessment of tank brigade preparedness level during combat readiness recovery. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*, 9(4), 131-142. DOI: 10.33445/sds.2019.9.4.10 (In Ukrainian).
3. Vynokurov, D., Heorhadze O. (2020). Partial methodology for assessing the younger specialists competence level in the training center. *VUZF Review*, 5(1), 50-53. DOI: 10.38188/2534-9228.20.1.07 (In Bulgarian).
4. Heorhadze, O., Barhylevych, A. (2020). Separate brigade of territorial defence level of training organization assessment methodology. *Political Science and Security Studies Journal*, 1(1), 71-75. DOI: 10.5281/zenodo.4399732 (In Poland).
5. Kamalov, E., & Heorhadze, O. (2020). Methods for assessing the level of readiness of an educational institution for military training of citizens according to the program of reserve officers. *Political Science and Security Studies Journal*, 1(2), 90-97. DOI: 10.5281/zenodo.4521176 (In Poland).
6. Настанова бойової підготовки Збройних Силах України: за станом на жовтень 2020 р./ Генеральний штаб Збройних Сил України. – Офіц. вид. – К.: Ген. штаб. вид-во, 2020. – 59 с. (Нормативний документ Генерального штаб Збройних Сил України. Настанова).
7. Доктрина з організації підготовки у Збройних Силах України: за станом на 12 червень 2020 р./ Генеральний штаб Збройних Сил України. – Офіц. вид. – К.: Ген. штаб. вид-во, 2020. – 43 с. (Нормативний документ Генерального штаб Збройних Сил України. Доктрина).

Рекомендации по организации и проведению индивидуальной подготовки офицеров бригады тактической авиации

Сергей Пехота^{1 А}; Владимир Курбан^{2 А}

¹ Corresponding author: доцент кафедри, e-mail: spehota@ukr.net

² к.в.н., заместитель начальника центра, e-mail: kva.10041978@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4794-0169

^А Национальный университет обороны Украины имени Ивана Черняховского, пр-кт Воздухофлотский, 28, г. Киев, 03049, Украина

Аннотация

Выполнение задач тактической авиации в антитеррористической операции и операции объединенных сил на востоке государства указал на ряд недостатков в системе боевой подготовки Вооруженных Сил Украины. Одним из главных недостатков существующей системы боевой подготовки является несовершенство индивидуальной подготовка офицеров и готовность ее обеспечить приобретение необходимого уровня индивидуальных способностей офицерского состава выполнять задачи по назначению.

Опираясь на основные принципы индивидуальной подготовки офицеров и используя анализ результатов, полученных с помощью использования усовершенствованного научно-методического аппарата по оценке эффективности боевой подготовки, обоснованные рекомендации по организации и проведению индивидуальной подготовки офицеров бригады тактической авиации.

Предложенные рекомендации в дальнейшем позволит усовершенствовать индивидуальную подготовку офицеров бригады тактической авиации.

Ключевые слова: индивидуальная подготовка, индивидуальные способности, стандарт функциональных обязанностей, бригада тактической авиации.

Recommendations for the organization and conduct of individual training of officers of the tactical aviation brigade

Serhii Piekhota^{1 A}; Volodymyr Kurban^{2 A}

Corresponding author: ¹ Associate Professor of the Department of troops (forces) management in peacetime, e-mail: spehota@ukr.net

² candidate of military science, deputy head of center, e-mail: kva.10041978@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4794-0169

^A National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniachovskyi, 28, Povitroflotsky, ave, Kyiv, 03049, Ukraine

Abstract

The fulfillment of the tasks of tactical aviation in the anti-terrorist operation and the joint forces operation in the east of the state pointed out a number of shortcomings in the combat training system of the Armed Forces of Ukraine.

One of the main shortcomings of the existing system of combat training is the imperfection of the individual training of officers and its readiness to ensure the acquisition of the required level of individual abilities of the officer corps to carry out tasks as intended.

Based on the basic principles of officers' individual training and using the analysis of the results obtained through the use of an improved scientific and methodological apparatus for assessing the effectiveness of combat training, substantiated recommendations for organizing and conducting individual training of tactical aviation brigade officers.

The proposed recommendations will further improve the individual training of tactical aviation brigade officers.

Keywords: individual training, individual abilities, job standard, tactical aviation brigade.

References

1. Piekhota, S., Heorhadze, O., Kharabara, V. (2021). Partial methodology for assessing the level of learning of tactical aviation brigade personnel. *Political Science and Security Studies Journal*, 2(1), 68-73. DOI: 10.5281/zenodo.4818549 (In Poland).
2. Heorhadze, O., Kharabara, V. (2019). Partial method of assessment of tank brigade preparedness level during combat readiness recovery. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*, 9(4), 131-142. DOI: 10.33445/sds.2019.9.4.10 (In Ukrainian).
3. Vynokurov, D., Heorhadze O. (2020). Partial methodology for assessing the younger specialists competence level in the training center. *VUZF Review*, 5(1), 50-53. DOI: 10.38188/2534-9228.20.1.07 (In Bulgarian).

4. Heorhadze, O., Barhylevych, A. (2020). Separate brigade of territorial defence level of training organization assessment methodology. *Political Science and Security Studies Journal*, 1(1), 71-75. DOI: 10.5281/zenodo.4399732 (In Poland).
5. Kamalov, E., & Heorhadze, O. (2020). Methods for assessing the level of readiness of an educational institution for military training of citizens according to the program of reserve officers. *Political Science and Security Studies Journal*, 1(2), 90-97. DOI: 10.5281/zenodo.4521176 (In Poland).
6. Guidelines for combat training of the Armed Forces of Ukraine: as of October 2020 / General Staff of the Armed Forces of Ukraine. – Officer. kind. – Kyiv: Gen. headquarters. type, 2020. – 59 p. (Normative document of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine. Guidelines).
7. Doctrine on the organization of training in the Armed Forces of Ukraine: as of June 12, 2020 / General Staff of the Armed Forces of Ukraine. – Officer. kind. – Kyiv: Gen. headquarters. type, 2020. – 43 p. (Normative document of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine. Doctrine)